

Lisa 5. Lühike ülevaade Eesti waldorfkoolide ajaloost

Waldorfkoolide tekkimise põhjused

1988. aasta sügisel taasasutati Eesti Antroposoofiline Selts (EAS), mille üheks eesmärgiks sai ka avalike loengute korraldamine. 1989. aasta kevad-talvel tuli EAS-i kutsel Tallinna Pedagoogikaülikooli täiendkoolituse raames loengusarja pidama Freddy Heimsch – Soomes tegutsev ravipedagoog, Lahti Steinerkooli üks asutajatest. Enne Eesti iseseisvumist oli tema esimene, kes pidas siin avaliku loengutsükli lapse arenguetappide ja waldorfpedagoogika põhialustest.

1989. a suvel korraldas EAS Tallinna Vanalinna Muusikamajas ja Pedagoogikaülikooli aulas õpetajatele, tudengitele kohtumise pr Margaret Meyercort'iga, staažika waldorfpedagoogiga Inglismaalt. Huvi oli suur, loengud läksid täismajale. Pärast loenguid toimusid aktiivsed arutelud.

Aeg uue kooli tekkimiseks oli küps. Oli hulk lapsevanemaid, kes olid avatud uuele. Tartus löid suurpered isegi Tartu Pereliidu, eesmärgiga teadvustada ühiskonnale, et lapsed ei takista täiskasvanute elu, vaid vastupidi – meie lapsed panevad meid olukorda, kus me hindame ümber ajalisi ja ajatuid väärtusi, kasvatades eelkõige iseennast ja luues prima võimaliku keskkonna nende kasvamiseks. Waldorfkoolid sündisid lastevanemate initsiatiivist.

Tartus, Tallinnas, Rakveres ja Põlvas algasid ettevalmistused waldorfpedagoogikal põhineva kooli rajamiseks. Vaja oli leida ruumid, õpetajad. Lapsevanemad moodustasid asjaajamise hõlbustamiseks seltsid, mille ülesandeks sai kooli loomine, waldorfpedagoogika põhimõtete tutvustamine.

1. sptembril 1990 alustas õppetööd 3 waldorfkooli: Tartus, Põlva vallas Rosma külas ja Tallinnas Nõmmel. 1991. a alustas waldorfkool Rakveres, 1992. a Arukülas ning 1993. a Viljandis. Tänapäevaks on waldorfkoolina tegevuse lõpetanud Tallinna (Nõmme) kool ja Rakvere kool, mis 1990. aastate lõpust jätkasid riiklikku õppekava järgivate erakoolidena. 2001. aastast on Tallinnas taas waldorfkool, mis hetkel tegutseb Tallinna Paekaare Gümnaasiumi ruumides. Seega vanimad püsijäänud waldorfkoolid Eestis tegutsevad Tartus, Põlvas, Arukülas ja Viljandis.

Lühiülevaade tegutsevate waldorfkoolide ajaloost

Tartus alustas waldorfkool Tartu 14. Keskkooli juures eksperimentaalklassina, õppetöö toimus aga hoopis Ristikheina lasteaia ruumides. Esimeses klassis alustas 34 last, esimeseks klassiõpetajaks sai Sulev Ojap. 1993. a asutati Linnavalitsuse määrusega munitsipaalkool Tartu Vabakool ning linnavalitsuselt saadi ka ruumid (endine lasteaiahoone), kus kool tegutseb tänaseni. Alates 1996. aastast tegutseb kool erakoolina, sellest aastast kehtestati ka õppemaks ning kool sai nimeks Tartu Vaba Waldorfkool. 1999. aasta sügisel avati gümnaasiumiaste. 2000. a veebruarist kannab kool nime Tartu Waldorfgümnaasium. Loobuti varem kooli nimes olnud sõnast „vaba”, mida asjasse süvenemata väga sageli „vabakasvatusena” tõlgendati. Tartu waldorfkool on hetkel ainuke gümnaasiumiharidust andev waldorfkool Eestis, mille pidajaks MTÜ Tartu Vaba Waldorfkooli Selts.

Johannese Kool Rosmal alustas tegevust Johannes Käisi sünnikodus, Rosma külas, Põlva vallas. Esimeseks klassiõpetajaks sai Kai Mets. Algselt planeeriti kool rajada neljaklassilisena, ent lastevanemate huvi püsites tekkis vajadus põhikooli ning juurdeehituse järele. 1991. aasta suvel hakati planeerima juurdeehitust ning 1996. a valmis uues majas kaks klassiruumi. Täna tegutseb Johannese Kool Rosmal lasteaed-põhikoolina, mille pidajaks on

Põlva Haridusselts. Tulevikus on koolile kavas liita ka ülaaste ning välja arendada waldorfõpetajate koolituskeskus.

Arukülas alustas 1992. a sügisel Aruküla Kunstide Kooli juures I waldorfkooli klass – 9 õpilast, klassiõpetaja Maia-Reta Trampärk. Valla haridusspetsialist ei mõistnud waldorfkooli vajalikkust ning suhtus sellesse suure umbusuga. Toetust leiti siiski Harju maakonnast, vallavanemalt, endistelt kolhoosijuhtidelt. 1996. aastast otsustas valla volikogu seni kooseksisteerinud institutsioonid lahutada – muusika- ja kunstikool munitsipaalkooliks, waldorfkool erakooliks. Täna tegutseb Aruküla Vaba Waldorfkool põhikoolina, mille pidajaks on MTÜ Aruküla Vabakooli Selts. Selts haldab ka Aruküla Waldorflasteaeda.

Viljandis alustas waldorfkool 1993. a. septembris Lutsu tn 3 ja Lossi tn 4 (osades ruumides) kahe klassiga: esimeses oli 13 õpilast, klassiõpetajaks Sulev Ojap ning teises 19 last, klassiõpetajaks Olev Ojap. Alates 1997. aastast tegutseb Viljandi Vaba Waldorfkool 19. sajandi lõpul eramajaks ehitatud hoones, mis on hetkel tervenisti vaid VVW kasutada. Viljandi Vaba Waldorfkooli Ühing on nii lasteaia kui põhikooli pidaja.

Tallinna Vaba Waldorfkool loodi 2001. aastal lapsevanemate initsiatiivil, jätkuks 1996–2005 Tallinna Majaka Lasteaias tegutsenud waldorfrühmadele. 1997. a loodi MTÜ Haridus- ja Kultuuriselts Meelespea, mis on hetkel Tallinna Vaba Waldorfkooli ja Meelespea Waldorflasteaia pidajaks.

Õpetajate koolitus

Lisaks ruumiprobleemidele tuli lahendada teinegi oluline küsimus – kust leida õpetajaid? Enamasti oli waldorfkoolide õpetajate näol tegemist kõrgharidusega spetsialistide või pedagoogidega, kes olid samuti pettunud „vanas” koolisüsteemis ning otsisid uut lähenemist laste arendamisel-õpetamisel. Mitmedki õpetajad tulid kooli õpetajaks lastevanemate ridadest. Oldi väga huvitatud enda koolitamisest kas välismaal või Eestis. Aruküla kool märkis järgmist: *„Tohutu entusiasmiga õpiti. Ennast algkoolitati uuel moel väga intensiivselt. Kõik nädalavahetused, koolivaheajad, suvevaheajad – lapsed kaasa ja õppima! Antroposoofilise Seltsi seminarid, IAO päevad, meditsiinipäevad, lõputud kõikvõimalikud kursused Eesti waldorfkoolides ja Lohusalus, Kollisko päevad.... Külaskäigud Saksamaale, Soome, Norrasse, Rootsi – ikka waldorfkooli vaatama ja õppima...”*

1992. aasta sügisel alustas Tartu waldorfkooli veel remontimata külmades ruumides tööd Tartu Waldorfpedagoogika Seminar, mille rajajaks ning eestvedajaks oli väliseestlane Tiiu Bläsi-Käo, staažikas waldorfpedagoog Saksamaalt. Temast sai ka Eesti waldorfkoolide peamine nõustaja, mitmete koolituste ja seminaride korraldaja. Jõudumööda on pr Bläsi seda tänaseni. Iganädalane õpe toimus (ja nii on see ka täna) õpetajate kolleegiumis ühiselt Rudolf Steineri tekste lugedes ning nende üle arutledes.

Waldorfkoolide maine Eestis ja avaliku arvamuse mõju

Kui esimesed waldorfkoolid 1990. aastate algul tekkisid, siis oli üldsuse hoiak kas neutraalne ehk äraootav või pigem positiivne. Väga paljud vanemad polnud rahul olemasoleva koolisüsteemiga. Waldorfkoolidesse lapsi jagus ja lapsevanemad olid rahul. Esimene suurem kriis tabas waldorfkooli 1996. aastal, kui ajakiri „Luup” avaldas Endel Lippmaa artikli, kus ta väga teravalt kritiseeris waldorfkooli, nimetades neid „keskaegseteks koolideks”. Hr Lippmaa avaldas veendumust, et waldorfkoolide lõpetajad ei suuda elus hakkama saada, nende tulevikuks on „waldorf-sotsiaalhoolekanne”. 1998. a avaldas taas ajakiri „Luup” waldorfkoolide teemalise artikli, autoriks seekord Mai Vöörmann, kes kirjutas, et Eesti waldorfkoolid on kümneaastase arengu tulemusena ummikteele jõudnud. Lisaks näidati 1998. aastal Eesti televisioonis dokumentaalfilmi Tartu waldorfkoolist, kus head

ajakirjandustava rikkudes anti proportsionaalselt rohkem aega kooli vastastele kui kooli pooldajatele.

Nende teravalt kritiseerivate ning mitmel puhul moonutatud informatsiooni jagavate artiklite/saadete mõju ei jäänud tulemata. Ühiskondlik arvamus, mis alles 1990. aastate esimesel poolel waldorfharidust oli pooldanud, kaldus teise äärmusesse. Paljud lapsevanemad hakkasid pelgama ning võtsid oma lapsed waldorfkoolidest ära. 1990. aastate lõpus vähenes pea igas Eesti waldorfkoolis õpilaste arv oluliselt ning tekkisid liitklassid. Rakveres ja Tallinnas muudeti waldorfkoolid erakoolideks, kus tänaseni õpitakse riikliku õppekava järgi.

Edasi tegutsenud waldorfkoolidel tuli järgnevat kümme aastat üldsuse negatiivse suhtumisega silmitsi seista. Enimlevinud valearusaamad on olnud järgmised:

- waldorfkoolides on vabakasvatus (ehk kasvatamatus);
- waldorfkool on ususekt;
- waldorfkooli õpilased on tavakooli õpilastest rumalamad;
- waldorfkoolides õpivad lapsed, kes mingil põhjusel tavakoolis hakkama ei saa;
- kõrgkoolidesse waldorfkooli õpilased edasi õppima ei pääse;
- õpilased ei saa pärast kooli elus hakkama.

Kõige enam on taolise suhtumisega all kannatanud waldorfkoolide õpilased.

Viimastel aastatel on ühiskondlik arvamus taas positiivsemat suunda võtnud. Ühelt poolt jällegi põhjuseks rahulolematust kehtiva koolisüsteemiga ning järjest süvenev koolivägivalla probleem, teiselt poolt uued suunad lapsekasvatuses. Vanemad soovivad, et ka koolis suhtutakse nende lapsesse inimlikult, arvestatakse lapse ealiste iseärasustega, tema individuaalsete võimetega.